

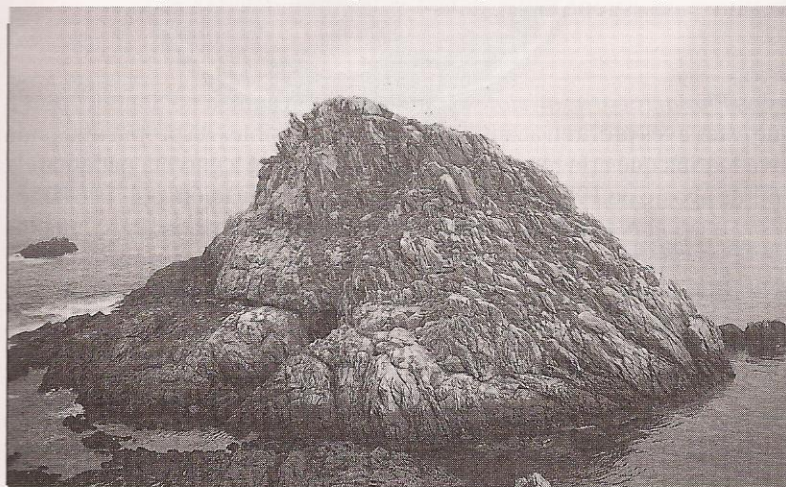

Por: Estanislao Fernández de la Cigona Núñez

ILLAS E ILLOTES DO "PARQUE NACIONAL DAS ILLAS ATLÁNTICAS": O SENTULO DE ONS (I)

Propoñémonos, en sucesivos artigos, ir dando noticia das diferentes illas e illotes integrados dentro do futuro "Parque Nacional das Illas Atlánticas", que se atopa nestes momentos, despois de ser aprobado polo Consello de Goberno da Xunta de Galicia, no Congreso dos Deputados para obte-la aprobación definitiva por parte da Cámara Baixa como espacio protexido.

O futuro Parque Nacional é o primeiro espacio desta categoría que existirá en Galicia e o duodécimo de España. Abarcará un

Illote do Sentulo.

territorio protexido de 2.772 hectáreas repartidas entre tres arquipélagos situados nas bocas das rías de Vigo, Pontevedra e Arousa: Cíes, Ons e Sálvora, respectivamente. Como as illas principais xa foron obxecto de varios dos nosos traballos que editamos en forma de libros xa hai algún tempo, imos dedicar, agora, o noso esforzo a outras máis cativas que na órbita das maiores son practicamente descoñecidas para o público que se achega ó Parque e que moitas veces non ten sequera a posibilidade de albisca-las de preto.

DATAS DAS VISITAS

Estivemos no illote do Sentulo en varias ocasións. As primeiras das que gardamos información escrita datan do 31 de xullo e 1 de agosto de 1982 e volvimos a pisala dez anos despois, o día 16 de setembro de 1992.

DESCRICIÓN

O Sentulo é un illote pequeno, de forma ovalada, cunhas dimensións aproximadas de 90 por 70 metros. Presenta estrutura granítica coas paredes máis ou menos verticais que se elevan ata os 31 m de altura. Sitúase na punta setentrional da illa de Ons coñecida, igualmente por este nome. A vexetación, agás pola parte do sur que se mostra mesta e continua, é bastante escasa. A planta dominante por todo o rochedo é a herba moura *Solanum nigrum*, que se mestura coa anxélica *Angelica pachycarpa* e a macela *Chamaemelum mixtum* na parte norte, a máis batida polo vento. Grandes exemplares de malvaíscos *Lavatera arborea*, sobre todo no lado sur destacan sobre as outras especies polo seu maior porte. As estrugas *Urtica urens* pican aquí como en ningures, polo que non é aconsellable, dende logo, ir cos pés descalzos e as pernas espidas.

Atópase, tamén nesta parte meridional, máis protexida dos ventos e mares, unha pequena superficie cuberta de gramíneas que abarca algúns metros cadrados. En xeral a vexetación é bastante pobre en especies, debido ós moitos excrementos de gaivota que impiden o crecemento doutras plantas máis esixentes.

A illa presenta dúas furnas en opostas direccións, unha polo norte, a maior, que non se mira dende terra, e outra polo sur. Ámbalas dúas son de pequenas proporcións.

O PASO DO SENTULO

O Sentulo aparece como desprendido da parte setentrional da illa de Ons, afastado por unha canle estreita. Para achegarnos a el precisamos descende-los 86 m de altura que ten Ons na súa punta norte ata acada-la beiramar, procurando que a marea se atope no seu punto baixo, para facilita-lo paso e ter que nadar menos espacio nun canal onde as correntes traballan a reo. Dá a sensación, cando tal cousa sucede, sobre todo se contemplando a escena dende o lombo da illa de Ons, de que toda a canle fica en seco, pero non

Jesús Betanzos, S.L.

Avda. Eduardo Cabello, 45

Teléf.: 986 232 212 - Fax: 986 208 295

36208 Bouzas - VIGO

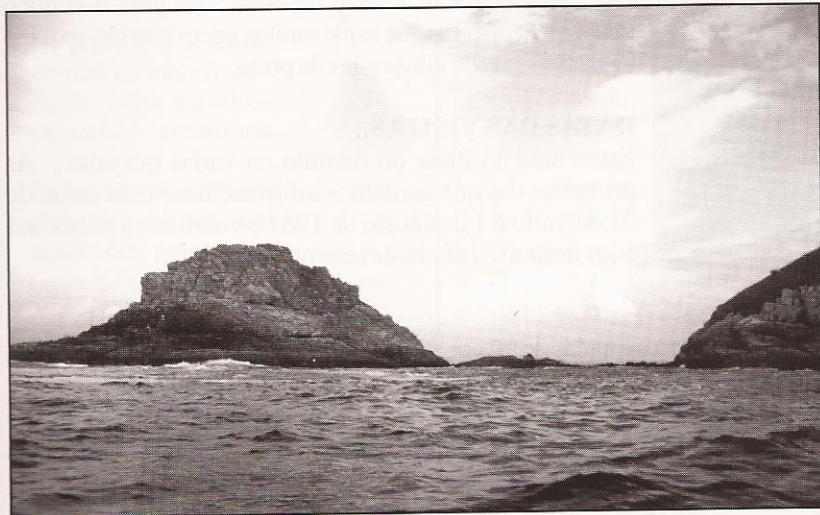
é así, xa que as dornas a motor pasan por ela sen ningunha complicación.

Efectivamente, moi preto da costa da illa principal, ó seu mesmo carón, hai sempre un pasiño estreito que permanece libre aínda nas máis baixas das mareas, as coñecidas como mareas de *sicixias* (1), presentando nas baixamareas unha profundidade duns 4 m e unha anchura de 5 m, sendo suficientes para as dornas que veñen de mariscar da parte occidental da illa e van na procura do peirao da aldea de Ons. Entón, utilizan este paso coma un atallo para non ter que darlle a volta arredor do Sentulo, sempre moi batido pola ondata e perigoso de máis.

Para medi-la canle que afasta a illa de Ons do Sentulo despregamos unha corda, dun punto á outro e medímola: 59 m exactamente, e o mesmo fixemos coa profundidade, improvisando un escandallo de fortuna cunha corda e máis un croio de praia. Ben certo é que por medio desta distancia quedan diversas rochas, separadas por canles inservibles cando a marea baixa, debido a súa angostura e pouco fondo. Preto xa do Sentulo, tivemos novamente que atravesar outro paso estreito tamén duns 4 m de profundidade a nado.

FAUNADO SENTULO

O rochedo é un pousadoiro habitual de corvos mariños cristados *Phalacrocorax aristotelis*, aínda que non aniñan no Sentulo, pois a illa resulta facilmente abordable dende o lado de Ons, polo que estas aves prefiren acantilados máis inaccesibles da propia illa, onde teñen máis posibilidades e corren menores riscos. A única ave mariña que cría regularmente neste penedo é a gaivota patiamarela *Larus cachinnans*. Nas nosas primeiras visitas (31 de xullo e 1 de agosto de 1982) xa detectámo-la súa nidificación, pois censamos

Illote do Sentulo

naquel ano 16 niños que se achaban desocupados debido ó serodio da data. Dez anos despois, o 16 setembro de 1992, contabilizamos 20-25 niños, sen poder precisar mellor a cantidade, por estar rematada a tempada de cría había máis dun mes e algúns niños presentaban dúbida en canto a súa determinación correcta. Buscamos, porque o rochedo parecía apropiado para eles, ó paíño europeo *Hydrobates pelagicus*, do que non atopamos nin pegada. Achacámo-la causa ós moitísimos leiróns *Ratus sp.* que infestaban o illote e que o tiñan moi emporcado, cheirando, inclusive a rato por moitas partes do mesmo. Entre as aves terrestres que atopamos no illote destaca polo seu tamaño o pombo *Columba palombus*, que no ano 1982 criou na parte exterior dunha das furnas, a situada ó norte, onde en data 1 de setembro tiña dous pitos bastante crecidos nun niño feito directamente no chan. Tamén, ese mesmo ano, achamos asentada unha

parella de curroxo común *Phoenicurus ochruros* e un exemplar solitario de papuxa rabilonga *Sylvia undata*. Na nosa visita do 16 de setembro de 1992 atopamos un picafollas común *Phylloscopus collybita* que buscaba insectos entre os malvaíscos que se atopaban completamente secos polo estío. En canto ás lagartixas, queremos destacar un dato curioso. Recollemos no noso caderno de campo que durante os días 31 de xullo e 1 de agosto de 1982, "non se observan reptiles de ningunha clase", sen embargo, cando volvemos á illa 10 anos despois, deixamos anotado que: "é relativamente abundante a lagartixa ibérica *Podarcis hispánica*, das que miramos preto dunha ducia de individuos nas case dúas horas que nel estivemos. Tódolos exemplares eran de pequeno tamaño". Polo tanto, debemos concluír á vista destas notas que as poboacións de lagartixa ibérica da illa principal (Ons) conquistaron o Sentulo nunha data indeterminada comprendida entre os anos 1982 e 1992. O único mamífero que vive neste illote é o leirón *Ratus sp.* que parece abundante a xulgar polos moitos excrementos e tobos que se miran por todas partes. Ademais, na visita do ano 1992, vemos algúns dos seus niños entre as fendas das rochas e dous exemplares xuvenís que mariscaban descaradamente a plena luz do día. Aquel ano, certamente, estes roedores convertéronse nunha verdadeira praga, tanto na illa principal como neste pequeno apéndice no que remata aquela polo norte.

1.- Marea de sicixia: Este estraño nome para a xente de terra e máis común para a que se move no mar, procede do grego *zyzígía* que significa conxunción. Isto é: en liña. Son as mareas máis vivas ou fortes do ano e teñen lugar cando o sol e maila lúa se atopan en conxunción, sumando ambos astros os seus efectos gravitatorios sobre as augas. Prodúcese tódolos anos durante os meses de marzo e setembro, cando a lúa se acha nas sicixias e o sol nos equinoccios. Chámanse, tamén por esta razón, mareas equinocciais.